

ЗАКОН

О РАТНИМ МЕМОРИЈАЛИМА

Глава I

УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Садржина закона

Члан 1.

Овим законом уређују се питања од значаја за заштиту, редовно одржавање, инвестиционо одржавање, уређење, уклањање и финансирање одржавања и уређења ратних меморијала, успостављање и вођење прописаних евиденција, као и друга питања од значаја за ратне меморијале у Републици Србији и иностранству.

Значење појединих појмова

Члан 2.

Поједини изрази употребљени у овом закону, имају следеће значење, у смислу овог закона:

1) *ратни меморијал* јесте војно гробље, појединачни гроб, надгробни споменик, спомен костурница, спомен капела, спомен црква, споменик, јавно спомен обележје, спомен плоча, место страдања, знаменито место и други пијететни симбол од значаја за неговање традиције ослободилачких ратова Србије;

2) *место страдања* јесте место и шира просторна целина на којој су вршене егзекуције, злостављања заточених у затворима и заробљеништву, са или без похрањених хуманих остатака, гробница или гробова;

3) *знаменито место* јесте место и шира просторна целина на којој су се догодили ратни догађаји од посебног историјског значаја и утицаја на ратне исходе за Републику Србију;

4) *јавно спомен обележје* јесте споменик или други фигурални објекат, скулптурално или архитектонско дело на површини јавне намене, који је у вези са знаменитим личностима или историјским догађајима из ратних периода;

5) *погинуло лице* јесте лице које је изгубило живот услед ратних догађаја;

6) *заштита ратних меморијала*, у смислу овог закона, подразумева спречавање пропадања и оштећења и одржавање у достојанственом и препознатљивом стању, као и спречавање неовлашћене измене, дораде, измештања, замене или уклањања ратног меморијала или његовог дела;

7) *редовно одржавање* подразумева све радове који се изводе у циљу заштите, а нарочито:

(1) одржавање писаних и других ознака на надгробним плочама и споменицима да би били видљиви и читки,

(2) неговање и обнављање засада, зеленила и цвећа,

(3) уредно одржавање ограда, приступних путева, стаза и других објеката;

8) *инвестиционо одржавање* подразумева реконструкцију, санацију и конзервацију;

9) *уређење ратног меморијала* подразумева обележавање простора ратног меморијала на видљив начин, изградњу или постављање новог ратног меморијала, радње поводом ексхумација, премештања на нову локацију у земљи и иностранству, као и концентрацију посмртних остатака.

Глава II

САВЕТ ЗА НЕГОВАЊЕ ТРАДИЦИЈЕ ОСЛОБОДИЛАЧКИХ РАТОВА СРБИЈЕ

Члан 3.

Образује се Савет за неговање традиције ослободилачких ратова Србије ради давања мишљења поводом предлога за уређење ратног меморијала и уклањања ратног меморијала (у даљем тексту: Савет).

Састав Савета

Члан 4.

Савет има седам чланова, које именује министар надлежан за послове неговања традиције ослободилачких ратова Србије (у даљем тексту: министар), на период од четири године, и то:

1) једног члана из реда професора историје, на предлог Филозофског факултета Универзитета у Београду, Нишу, Новом Саду и Приштини (са седиштем у Косовској Митровици);

2) једног члана из реда истакнутих личности из области науке и уметности, на предлог Српске академије наука и уметности;

3) четири члана из реда органа државне управе, од којих два члана на предлог министарства надлежног за неговање традиције ослободилачких ратова Србије (у даљем тексту: Министарство), једног члана на предлог министарства надлежног за спољне послове и једног члана на предлог министарства надлежног за послове одбране;

4) једног члана на предлог Републичког завода за заштиту споменика културе.

Чланови Савета из својих редова бирају председника Савета.

Председник и чланови Савета немају право на накнаду за рад.

Члан 5.

Стручну и административно-техничку потпору Савету пружа Министарство.

Савет подноси Министарству извештај о свом раду најмање једанпут годишње.

Савет доноси Пословник о свом раду.

Глава III

СПРОВОЂЕЊЕ ЗАШТИТЕ РАТНИХ МЕМОРИЈАЛА

Члан 6.

Средства за уређење, инвестиционо и редовно одржавање ратних меморијала обезбеђују се у буџету Републике Србије у складу са законом, као и путем поклона и донација.

Заштита ратних меморијала у Републици Србији

Члан 7.

Заштиту ратних меморијала у Републици Србији спроводе Министарство и јединице локалне самоуправе према месту где се ратни меморијал налази, као и министарство надлежно за послове одбране у оквиру војних објеката.

Када се ратни меморијал налази ван простора јавног гробља или простора који је у својини Републике Србије, власник, купац или други корисник непокретности обезбеђује приступ како би се спровеле потребне мере заштите или одавала пошта жртвама.

Члан 8.

Министарство надлежно за послове одбране стара се о редовном одржавању ратних меморијала који се налазе у оквиру војних објеката, а средства се планирају и обезбеђују из буџета Републике Србије.

Јединица локалне самоуправе стара се о редовном одржавању ратних меморијала који се налазе на њеној територији, а средства се планирају и обезбеђују у буџету јединице локалне самоуправе.

Јединица локалне самоуправе обезбеђује непосредну околину ратних меморијала од обављања непримерених активности или изградње објеката чија намена није примерена.

Члан 9.

Изузетно од члана 8. став 2. овог закона, у циљу спречавања пропадања и оштећења ратних меморијала у Републици Србији који су од значаја за неговање традиције ослободилачких ратова Србије министар, на предлог надлежног завода за заштиту споменика културе уређује начин и висину учешћа у трошковима редовног одржавања, које је у надлежности јединице локалне самоуправе.

Члан 10.

Предлог за инвестиционо одржавање ратних меморијала даје надлежни завод за заштиту споменика културе Министарству.

Иницијативу за инвестиционо одржавање ратних меморијала могу поднети државни органи, органи територијалне аутономије, јединице локалне самоуправе, правна и физичка лица, дипломатско-конзуларна представништва страних држава и удружења, Министарству, преко надлежног завода за заштиту споменика културе.

Члан 11.

Начин и ближе услове за реализацију програма мера заштите, инвестиционог одржавања и уређења ратних меморијала у Републици Србији прописује министар.

Члан 12.

Јединица локалне самоуправе дужна је да најкасније до 30. новембра текуће године, достави Министарству извештај о броју, врсти и техничком стању ратних меморијала.

Члан 13.

Јединица локалне самоуправе, уз претходно прибављену сагласност Министарства, може да премести, уклони или инвестиционо одржава ратни меморијал.

Јединица локалне самоуправе стара се о извршењу решења о уклањању ратног меморијала.

Заштита ратних меморијала у иностранству

Члан 14.

Ратни меморијали у иностранству уређују се, редовно и инвестиционо одржавају у складу са прописима државе на чијој територији се налазе и, по правилу, на начин на који се уређују и одржавају ратни меморијали других држава, ако међународним уговором између Републике Србије и те државе није другачије одређено.

О уређењу, редовном и инвестиционом одржавању ратних меморијала у иностранству стара се Министарство, у сарадњи са министарством надлежним за спољне послове.

Ради вршења послова из става 2. овог члана територијално надлежна дипломатско-конзуларна представништва достављају Министарству извештаје о стању свих ратних меморијала до 30. септембра текуће календарске године.

На основу предлога мера за редовно одржавање и предлога за инвестиционо одржавање ратних меморијала, које даје републичка установа надлежна за заштиту споменика културе, територијално надлежно дипломатско-конзуларно представништво закључује уговоре о редовном одржавању и инвестиционом одржавању ратних меморијала.

Члан 15.

Начин и ближе услове за реализацију програма мера заштите, редовног и инвестиционог одржавања и уређења ратних меморијала у иностранству споразумно прописују министар и министар надлежан за спољне послове.

Заштита ратних меморијала припадника страних оружаних снага у Републици Србији

Члан 16.

Ратни меморијали припадника страних оружаних снага на територији Републике Србије одржавају се и уређују у складу са прописима Републике Србије.

Подаци на ратним меморијалима припадника страних оружаних снага у Републици Србији исписују се прво на српском језику и ћириличким писмом, а потом на језику и писму народа коме припадају.

Члан 17.

За редовно и инвестиционо одржавање ратних меморијала припадника страних оружаних снага на територији Републике Србије надлежне су стране државе преко својих дипломатско-конзуларних представништава, уколико међународним уговором између Републике Србије и те државе није другачије одређено.

Страна дипломатско-конзуларна представништва за уређење и уклањање ратних меморијала припадника страних оружаних снага прибављају потребне сагласности у складу са прописима Републике Србије.

Глава IV

УРЕЂЕЊЕ И УКЛАЊАЊЕ РАТНИХ МЕМОРИЈАЛА

Члан 18.

Предлог за уређење или уклањање ратних меморијала могу поднети државни органи, органи територијалне аутономије, јединице локалне самоуправе, правна и физичка лица.

Уређење или уклањање ратних меморијала може се вршити само на основу решења издатог од стране Министарства.

Члан 19.

Предлог за изградњу или постављање ратног меморијала мора да садржи:

- 1) податке о подносиоцу (име и презиме, адреса);
- 2) опис конкретног догађаја који је у складу са тековинама ослободилачких ратова Србије;
- 3) опис ратног меморијала;
- 4) предлог текста који ће бити исписан на ратном меморијалу;
- 5) предлог места подизања ратног меморијала са катастарским подацима;
- 6) идејни пројекат;
- 7) дозволе и сагласности које издају надлежни органи у складу са прописима којима се уређује област планирања и изградње и област енергетике;
- 8) дозволе и сагласности које издају надлежни органи у складу са прописима из области заштите културних добара, у случају да се планира изградња или постављање ратног меморијала у оквиру непокретних културних добара, њихове заштићене околине или добара под претходном заштитом;
- 9) предлог начина одржавања ратног меморијала.

Члан 20.

Предлог за уклањање ратног меморијала мора да садржи релевантне доказе:

- 1) да својом садржином не одговара историјским или стварним чињеницама;
- 2) да вређа опште и државне интересе, национална и верска осећања или јавни морал;
- 3) да је посвећен догађају који није у складу са тековинама ослободилачких ратова Србије, или симболизује губитак суверенитета, територијалног интегритета, целокупности и независности или слободе Републике Србије;
- 4) да је подигнут лицу које је заступало фашистичке, нацистичке, шовинистичке, сепаратистичке идеје или идеологије, или које је било сарадник агресора, окупатора, њихових савезника или помагача.

Предлог за уређење, премештање и уклањање ратног меморијала мора да садржи дозволе и сагласности које издају надлежни органи у складу са прописима из области заштите културних добара.

Члан 21.

Решење о уређењу и уклањању ратног меморијала доноси министар, по претходно прибављеним мишљењима Савета и надлежне установе за заштиту споменика културе.

Решење из става 1. овог члана коначно је и против њега се може водити управни спор, у складу са законом којим се уређују управни спорови.

У случају подношења тужбе на решење о уклањању ратног меморијала из става 2. овог члана, одлаже се извршење тог решења док суд не одлучи по захтеву тужиоца за одлагање.

Члан 22.

Државним органима, органима територијалне аутономије, јединицама локалне самоуправе, правним и физичким лицима није дозвољена изградња или постављање ратног меморијала:

1) ако својом садржином не одговара историјским или стварним чињеницама;

2) ако вређа опште и државне интересе, национална и верска осећања или јавни морал;

3) ако је посвећен догађају који није у складу са тековинама ослободилачких ратова Србије, или симболизује губитак суверенитета, територијалног интегритета, целокупности и независности или слободе Републике Србије;

4) лицу које је заступало фашистичке, нацистичке, шовинистичке, сепаратистичке идеје или идеологије, или које је било сарадник агресора, окупатора, њихових савезника или помагача.

Под лицима из става 1. тачка 4) овог члана не сматрају се лица која су рехабилитована у складу са Законом о рехабилитацији.

Глава V**ЕВИДЕНЦИЈЕ****Члан 23.**

Јединствену евиденцију о свим ратним меморијалима у Републици Србији, српским ратним меморијалима у иностранству, као и о ратним меморијалима припадника страних оружаних снага у Републици Србији води Министарство.

Евиденцију о ратним меморијалима са своје територије воде и јединице локалне самоуправе, као и надлежне установе за заштиту споменика културе.

Евиденцију о ратним меморијалима у иностранству воде и територијално надлежна дипломатско-конзуларно представништва Републике Србије, као и републичка установа надлежна за заштиту споменика културе.

Садржину и изглед евиденција из овог члана прописује министар, споразумно са министрима надлежним за спољне послове и послове заштите културних добара.

Евиденције из овог члана чувају се трајно.

Члан 24.

Министарство води јединствену евиденцију о погинулим лицима почев од Првог балканског рата.

Евиденција из става 1. овог члана успоставља се у статистичке и научноистраживачке сврхе.

Посебан циљ евиденције из става 1. овог члана је обједињавање података о погинулим из постојећих евиденција које воде надлежни државни органи и организације у Републици Србији, као и друга правна лица.

Ради размене података и информација од значаја за успостављање евиденције из става 1. овог члана, Министарство може остварити и међународну сарадњу са надлежним органима других држава и међународним организацијама, у складу са законом и међународним споразумима.

Заштита података обухваћених евиденцијом из става 1. овог члана остварује се у складу са законом који уређује област заштите података о личности.

Евиденција из става 1. овог члана садржи следеће податке о погинулом:

- 1) име, име једног родитеља и презиме погинулог;
- 2) датум и околности погибије;
- 3) место погибије;
- 4) место сахрањивања.

На захтев Министарства, државни органи, организације и друга правна лица дају податке о погинулим лицима којима располажу у оквиру евиденција које воде.

Евиденције из овог члана чувају се трајно.

Глава VI

КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 25.

Новчаном казном у висини од 100.000 до 150.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице у органу јединице локалне самоуправе ако поступи супротно члану 8. ст. 2. и 3. овог закона.

Новчаном казном у висини од 100.000 до 150.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице у органу јединице локалне самоуправе ако поступи супротно члану 12. овог закона.

Новчаном казном у висини од 100.000 до 150.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице у органу јединице локалне самоуправе ако поступи супротно члану 13. овог закона.

Новчаном казном у висини од 100.000 до 150.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице у правном лицу ако поступи супротно члану 18. став 2. овог закона.

Новчаном казном у висини од 100.000 до 150.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице у правном лицу ако поступи супротно члану 22. овог закона.

За прекршај из ст. 4. и 5. овог члана казниће се правно лице новчаном казном у висини од 1.000.000 до 2.000.000 динара.

За прекршај из ст. 4. и 5. овог члана казниће се физичко лице новчаном казном у висини од 100.000 до 150.000 динара.

Глава VII**ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ****Члан 26.**

Прописи за спровођење овог закона донеће се у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Надзор над спровођењем овог закона врши Министарство.

До доношења прописа из става 1. овог члана примењиваће се подзаконски акти донети на основу прописа који престају да важе даном ступања на снагу овог закона, уколико нису у супротности са овим законом.

Члан 27.

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе:

- 1) Закон о уређивању и одржавању гробља бораца („Службени гласник СРС”, бр. 22/64, 51/71 и 11/76);
- 2) Закон о обележавању и одржавању гробаља и гробова припадника савезничких армија и других страних армија на територији Југославије („Службени лист СФРЈ”, број 60/75);
- 3) Закон о гробљима и гробовима бораца у иностранству („Службени лист СФРЈ”, бр. 29/73 и 29/76).

Члан 28.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Образложење

I. УСТАВНИ ОСНОВ

Уставни и правни основ за доношење овог закона налази се у одредбама члана 97. тач. 10. Устава Републике Србије којим је утврђено да Република Србија уређује и обезбеђује културу и заштиту културних добара која су од интереса за Републику Србију у складу са Уставом.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Област заштите ратних меморијала односно област заштите ратних меморијала на територији Републике Србије и српских ратних меморијала у иностранству у правном систему Републике Србије уређује више прописа: Закон о уређивању и одржавању гробаља бораца („Службени гласник СРС”, бр. 22/94, 51/71 и 11/76), Закон о обележавању и одржавању гробаља и гробова припадника савезничких армија и других страних армија на територији Југославије („Службени лист СФРЈ”, број 60/75) и Закон о гробљима и гробовима бораца у иностранству („Службени лист СФРЈ”, бр. 29/73 и 29/76). Сви наведени прописи донети су у периоду постојања Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, односно Социјалистичке Републике Србије, када је надлежност у овој области била подељена између некадашње савезне државе (ратни меморијали, односно гробови бораца у иностранству, и гробови припадника савезничких и других страних армија на територији Југославије) и Републике Србије (гробља бораца у земљи).

У формулисању одредаба Предлога закона полазну основу представљали су наведени важећи прописи. Међутим, важећи прописи у позитивном правном поретку Републике Србије не регулишу област на целовит начин, па су у текст овог закона уграђена и поједина решења из потписаних и ратификованих међудржавних споразума са Словачком Републиком, Чешком Републиком и Руском Федерацијом и утврђених Основа за вођење преговора и закључивање споразума где су преговори још увек у току. Поред тога, у изради текста коришћена је компаративна правна анализа прописа у овој области у региону. Дакле, Предлог закона представља кодификацију сада важећих прописа, чији је циљ ефикасније деловање државне управе у поступку заштите, редовног и инвестиционог одржавања, уређења и уклањања ратних меморијала. Овим Предлогом закона јасно се разграничава надлежност јединице локалне самоуправе и министарства надлежног за послове неговања традиција ослободилачких ратова Србије у области заштите ратних меморијала, односно надлежност у финансирању редовног одржавања и финансирању инвестиционог одржавања.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

У Глави I „Уводне одредбе” у члану 1. утврђује се предмет Предлога закона тако што су наведене групе односа који ће њиме бити уређени.

Чланом 2. утврђено је значење појединих израза употребљених у овом закону. Ближе су објашњени изрази чије значење није на обавезујући начин утврђено у неком другом пропису, а за потребе правилне примене и разумевања решења садржаних у овом закону неопходна је њихова прецизна дефиниција. Углавном се ради о изразима који су суштински везани баш за материју која је предмет закона.

У Глави II „Савет за неговање традиција ослободилачких ратова Србије” чл. 3-5. прописано је образовање, надлежност и састав Савета за неговање традиција ослободилачких ратова Србије.

У Глави III „Спровођење заштите ратних меморијала” чланом 6. утврђује се да се средства за уређење, инвестиционо и редовно одржавање ратних меморијала обезбеђују у буџету Републике Србије и путем поклона и донација.

Одредбама чл. 7-10. прецизирају се дужности јединица локалних самоуправа везаних за редовно одржавање ратних меморијала на њиховој територији, односно јасно се дефинишу надлежности Републике у погледу инвестиционог одржавања и јединица локалних самоуправа у погледу финансирања редовног одржавања ратних меморијала у земљи, што сада није случај, као и начин превазилажења проблема када јединица локалне самоуправе није у могућности да обезбеди финансирање редовног одржавања ратних меморијала у Републици Србији који су од значаја за неговање традиција ослободилачких ратова Србије.

Чланом 11. предвиђа се доношење подзаконског акта који ће у извршавању овог закона прописати поступак реализације програма мере заштите, инвестиционог одржавања и уређења ратних меморијала у Републици Србији.

Одредбама чл. 12-13. дефинишу се обавезе јединица локалне самоуправе који се односе на обавезу достављања извештаја о броју, врсти и техничком стању ратних меморијала, као и обавеза старања о извршењу решења о уклањању ратних меморијала.

Одредбама чл. 14-15. уређују се питања заштите српских ратних меморијала у иностранству и предвиђа се доношење подзаконског акта који ће у извршавању овог закона прописати поступак реализације програма мере заштите, редовног и инвестиционог одржавања и уређења ратних меморијала у иностранству.

Одредбама чл. 16-17. прописује се надлежност у области заштите ратних меморијала припадника страних оружаних снага на територији Републике Србије. Новина је што се дефинише надлежност страних држава у заштити својих ратних меморијала на територији Републике Србије, осим ако се међународним уговором друкчије уреди надлежност.

У Глави IV „Уређење и уклањање ратних меморијала” чл. 18-22. прописују услове и поступак уређења односно изградње или постављање нових ратних меморијала као и уклањање ратних меморијала. Ово је потпуна новина јер важећи прописи у области неговања традиција и заштите ратних меморијала не предвиђају поступак за изградњу нових ратних меморијала, нити надлежност Министарства за доношење решења о подизању ратних меморијала. То је уједно и највећа новина у односу на постојећи правни режим која подразумева и вођење управног поступка у републичком органу. Одредбом члана 22. прописује се када није дозвољено подизање новог ратног меморијала.

У Глави V „Евиденције”, чланом 23, прописује се обавеза вођења евиденције о ратним меморијалима у земљи и иностранству, одређују органи надлежни за вођење евиденције и предвиђа се доношење подзаконског акта који ће дефинисати садржину и изглед евиденција о ратним меморијалима. Чланом 24. прописује се вођење евиденције о погинулим лицима која до сада није успостављена у нашој држави, односно до сада није било законског основа за вођење такве евиденције на једном месту. Наведена одредба представља велику новину, која подразумева обавезу свих органа који су у поседу било каквих евиденција да на захтев надлежног министарства исте доставе и чувају се трајно.

У Глави VI „Казнене одредбе”, чланом 25, прописане су новчане казне за непоштовање одредаба овог закона. Распон казни усаглашен је са законским одредбама којима су уређени прекршаји.

У Глави VII „Прелазне и завршне одредбе”, чл. 26–28, прописује се престанак важења одређених закона и ступање на снагу овог закона.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона средства су обезбеђена у буџету Републике Србије за 2018. годину у оквиру раздела 30 – Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, функција 010- Болест и инвалидност, у оквиру Програма 0904 Борачко-инвалидска заштита, програмска активност 0002 – Очување традиција ослободилачких ратова Србије, економска класификација 424 – Специјализоване услуге у износу од 50.000.000 динара а за 2019. и 2020. годину ће бити у оквиру лимита које одреди Министарство финансија.

У Министарству одбране није предвиђена реализација активности у 2018. години предвиђених овим законом, тако да за реализацију истог нису планирана финансијска средства у буџету Републике Србије за 2018. годину. За 2019. и 2020. годину потребна финансијска средства ће бити планирана на разделу Министарства одбране, у оквиру лимита које одреди Министарство финансија.

V. ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПОТРЕБЕ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА ПО ХИТНОМ ПОСТУПКУ

Разлози за доношење Закона о ратним меморијалима по хитном поступку су потреба да се што брже уреде питања која закон регулише, ради ефикаснијег деловања државне управе у поступку заштите, редовног и инвестиционог одржавања, финансирања одржавања и уређења ратних меморијала, успостављања и вођења евиденције, уклањања и изградње или постављања нових ратних меморијала.

VI. АНАЛИЗА ЕФЕКТА

1. Одређивање проблема који закон треба да реши

Област заштите ратних меморијала односно област заштите ратних меморијала на територији Републике Србије и српских ратних меморијала у иностранству у правном систему Републике Србије уређује више прописа: Закон о уређивању и одржавању гробаља бораца („Службени гласник СРС”, бр. 22/94, 51/71 и 11/76), Закон о обележавању и одржавању гробаља и гробова припадника савезничких армија и других страних армија на територији Југославије („Службени лист СФРЈ”, број 60/75) и Закон о гробљима и гробовима бораца у иностранству („Службени лист СФРЈ”, бр. 29/73 и 29/76). Сви наведени прописи донети су у периоду постојања Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, односно када је надлежност у овој области била подељена између некадашње савезне државе (ратни меморијали, односно гробови бораца у иностранству и гробови припадника савезничких и других страних армија на територији Југославије) и Републике Србије (гробља бораца у земљи).

Досадашња пракса је указала на потребу да се донесе нови закон којим би се, пре свега, недвосмислено дефинисале надлежности, превазиђена и застарела решења заменила новим, ускладила терминологија и ова област

уредила у складу са установљеним начелима модерног грађанског друштва, уз поштовање људских права. Прописи који регулишу ову област су донети пре 40 година. У том временском раздобљу наступиле су многобројне промене, престале су да постоје три државе, а настала је данашња Србија. Територија државе је промењена. Институције које су тада постојале више не постоје, организационо-институционални услови су другачији. Веома битан елемент су економски услови, као и другачији начин управљања средствима и планирања средстава.

Наведене неусклађености са другим позитивним прописима отежавају рад органа који се баве заштитом, редовним и инвестиционим одржавањем и уређењем ратних меморијала. Веома је важно да се разграниче надлежности у финансирању редовног одржавања и инвестиционог одржавања између надлежног министарства и јединице локалне самоуправе на чијој територији се налази ратни меморијал.

Нерешени односи доводе до конфузије и онемогућавају ефикасну и квалитетну контролу утрошка средстава које Република Србија обезбеђује у буџету за ове намене.

Новим законским решењем прецизирају се дужности јединица локалних самоуправа везаних за редовно одржавање ратних меморијала на њиховој територији, односно јасно се дефинишу надлежности Републике Србије у погледу инвестиционог одржавања и јединица локалних самоуправа у погледу финансирања редовног одржавања ратних меморијала у земљи, што сада није случај, као и начин превазилажења проблема када јединица локалне самоуправе није у могућности да обезбеди финансирање редовног одржавања ратних меморијала који су од значаја за неговање традиција ослободилачких ратова Србије. Уређују се питања одржавања и надлежности у области заштите српских ратних меморијала у иностранству. Прописује се надлежност у заштити страних ратних меморијала на територији Републике Србије, припадника страних оружаних снага у Републици Србији. Новина је што се дефинише надлежност страних држава у заштити својих ратних меморијала на територији Републике Србије, осим ако се међународним споразумом друкчије уреди надлежност.

У Републици Србији не постоји пропис којим се регулише надлежност министарства за доношење одлука о подизању нових ратних меморијала, као и начин и поступак изградње нових ратних меморијала. Највећа новина у односу на постојећи правни режим је надлежност министарства задуженог за неговање традиција ослободилачких ратова Србије за давање сагласности за подизање новог ратног меморијала. Предлог за изградњу или постављање ратног меморијала садржи податке о подносиоцу захтева; опис конкретног ратног догађаја који је у складу са тековинама ослободилачких ратова Србије; опис ратног меморијала; предлог текста који ће бити исписан на ратном меморијалу; предлог места подизања ратног меморијала са катастарским подацима; идејни пројекат; дозволе и сагласности које издају надлежни органи у складу са прописима о планирању и изградњи, енергетици и заштити културних добара, као и предлог начина одржавања ратног меморијала. Предлог за уклањање ратног меморијала мора да садржи релевантне доказе да својом садржином не одговара историјским или стварним чињеницама; да вређа опште и државне интересе, национална и верска осећања или јавни морал; да је посвећен догађају који није у складу са тековинама ослободилачких ратова Србије, или симболизује губитак суверенитета, територијалног интегритета, целокупности и независности или слободе Републике Србије; да је подигнут лицу које је заступало фашистичке, нацистичке, шовинистичке, сепаратистичке идеје или идеологије, или које је било сарадник агресора, окупатора, њихових савезника или помагача.

Такође је веома важно дефинисање елемената када није дозвољено подизање новог ратног меморијала.

Овакав уређен систем ће донети уједначену примену, која доприноси унапређењу поштовања људских права, националних и верских осећања, традиције као и побољшања туристичке понуде Републике Србије. Уређени ратни меморијали, као важан сегмент културне баштине Републике Србије, постаће и део квалитетне и атрактивне туристичке понуде. Редовно планирање ће утицати на смањење трошкова, а редовне активности ће се обављати ефикасно и квалитетно.

У постојећем стању, на квалитет спровођења активности и недовољно рационално трошења средстава утиче и то што нису успостављене одговарајуће евиденције, иако их и постојећи прописи предвиђају. Доношењем новог закона јасно се дефинишу надлежности, установљавају се процедуре и евиденције.

Прописује се обавеза вођења евиденције о ратним меморијалима у земљи и иностранству и одређују органи надлежни за вођење евиденције, као и централна евиденција коју води министарство надлежно за неговање традиција ослободилачких ратова Србије. Такође, прописује се евиденције о погинулим лицима која до сада није успостављена у нашој држави, односно до сада није било законског основа за вођење такве евиденције на једном месту. Ова новина подразумева сарадњу свих органа који су у поседу било каквих парцијалних евиденција. Вођење ових евиденција ће омогућити да се дође до података који су неопходни ради научноистраживачког рада као и сагледавања потреба, доношење планова и мера.

Надлежно министарство нема механизме којима би обавезала локалне самоуправе да извршавају своје обавезе. Новим законом уводе се казнене одредбе за непоштовање закона.

2. Циљеви који се доношењем закона постижу

Циљеви који се постижу доношењем Закона о ратним меморијалима су јасно дефинисање надлежности, јачање одговорности, рационалности и ефикасности јединица локалне самоуправе и осталих институција, као и појединаца. Законом се стварају неопходни услови за заштиту нашег културног наслеђа везаног за ратне периоде.

Уређењем и одржавањем ратних меморијала негујемо традиције за будућа поколења, јер поред језика, писма, историје, обичаја и веровања, и непокретна културна баштина представља један од идентификационих кодова сваке нације.

3. Да ли су разматране могућности за решавање проблема без доношења закона?

Основни проблем у примени прописа којима се регулише ова област је то што су организационо-институционални услови данас потпуно другачији у односу на време када су наведени прописи доношени и то што не постоји јасно дефинисање надлежности. Обезбеђивање основа за ефикасно и квалитетно обављање послова везаних за заштиту, очување и уређење ратних меморијала могуће је једино увођењем нових законских решења. У том смислу, друге могућности су оцењене као неадекватне. Наведену материју је могуће регулисати само законом.

4. Зашто је доношење закона најбоље за решавање проблема?

Доношењем Закона о ратним меморијалима свеобухватно ће се регулисати материја која се односи на одржавање и уређење ратних меморијала.. Обезбеђивање спровођења одредаба овог закона постиже се и прописивањем одговарајућих казни.

5. На кога и како ће највероватније утицати решења у закону?

Решења из закона ће утицати на све државне органе који се баве заштитом, одржавањем, уређењем и уклањањем ратних меморијала, и то: министарство надлежно за послове неговања традиција ослободилачких ратова Србије, јединице локалне самоуправе на чијој територији се налази ратни меморијал, министарство надлежно за спољне послове, односно територијално надлежна дипломатско-конзуларна представништва Републике Србије за српске ратне меморијале у иностранству. Државе у којима постоје, за сада, регистровани ратни меморијали су: Албанија, Алжир, Аустралија, Аустрија, Белгија, Белорусија, Босна и Херцеговина, Бугарска, Велика Британија, Грчка, Данска, Египат, Зимбабве, Израел, Италија, Јужноафричка Република, Канада, Либија, Македонија, Мађарска, Малта, Мароко, Немачка, Холандија, Нови Зеланд, Норвешка, Пољска, Румунија, Русија, Словачка, Словенија, Тунис, Турска, Француска, Хрватска, Црна Гора, Чешка Република, Швајцарска, Шведска и Шпанија.

Решења предвиђена овим законом односе се и на установе које и сада обезбеђују техничку подршку на реализацији санација, реконструкција, рестаурација и конзервација, као и прописивању мера редовног одржавања ратних меморијала: Републички завод за заштиту споменика културе и мрежу регионалних завода за заштиту споменика културе, конкретно: Завод за заштиту споменика културе града Београда, Завод за заштиту споменика културе у Крагујевцу, Завод за заштиту споменика културе Краљево, Завод за заштиту споменика културе града Новог Сада,, Регионални завод за заштиту споменика културе Смедерево, Завод за заштиту споменика културе Сремска Митровица, Међуопштински завод за заштиту споменика културе Суботица, Завод за заштиту споменика културе у Ваљеву, Завод за заштиту споменика културе у Зрењанину, Завод за заштиту споменика културе у Нишу, Покрајински завод за заштиту споменика културе - Нови Сад , Завод за заштиту споменика културе града Панчева и Канцеларија за очување културне баштине на Косову и Метохији.

Сви државни органи, привредни субјекти и физичка лица, односно целокупна јавност може иницирати обнову, санацију, реконструкцију постојећих ратних меморијала као и изградњу, постављање или уклањање ратних меморијала, а могу и активно учествовати у реализацији.

Очекује се да ће применом законских решења, у пракси, и јасно дефинисаном процедуром, цео поступак, од идеје до реализације, бити поједностављен и транспарентан, те да ће бити обезбеђена доступност свим правним и физичким лицима.

6. Какве трошкове ће примена закона створити грађанима и привреди (нарочито малим и средњим предузећима)?

Примена закона неће створити додатне трошкове ни грађанима ни привреди, с обзиром да се овим прописом не предвиђају никакве нове финансијске обавезе које нису постојале по досадашњим прописима о заштити ратних меморијала.

За спровођење овог закона није потребно обезбедити додатна финансијска средства у Буџету Републике. Могуће је, на годишњем нивоу, у оквиру расположивих средстава која се воде на разделу Министарства за рад,

запошљавање, борачка и социјална питања омогућити финансирање послова утврђених овим законом.

Локална самоуправа, као субјекат регулације сноси трошкове редовног одржавања ратних меморијала, што је и до сада била обавеза, док министарство надлежно за послове неговања традиција ослободилачких ратова Србије сноси трошкове инвестиционог одржавања ратних меморијала у земљи и иностранству, али и текуће одржавање ратних меморијала у иностранству, укључујући и трошкове за плате чувара српских војничких гробаља у многим земљама света.

Сви наведени трошкови предвиђени су и по постојећим прописима који регулишу ову област.

У оквиру буџетских средстава, у току 2015. године опредељено је за санације и/или реконструкције 25.710.411 динара за укупно 27 ратних меморијала у земљи и иностранству, док је 10.000.000 динара опредељено за текуће одржавање српских ратних меморијала у иностранству. У оквиру буџетских средстава, у току 2016. године за санације и/или реконструкције опредељено је 44.991.000 динара за 25 ратних меморијала, а за текуће одржавање српских ратних меморијала у иностранству 10.000.000 динара. У оквиру буџетских средстава у току 2017. године за санације и/или реконструкције опредељено је 26.151.730 динара за 17 ратних меморијала, а за текуће одржавање српских ратних меморијала у иностранству такође 10.000.000 динара.

7. Да ли су позитивне последице доношења закона такве да оправдавају трошкове које ће он створити?

Овај закон нема за последицу стварање нових трошкова, с обзиром да не предвиђа нове финансијске обавезе, а његово спровођење у смислу обављања послова поверено је органима који постоје и до сада су обављали исте послове (општинске односно градске службе, ово министарство и мрежа установа за заштиту споменика културе). Позитиван ефекат се може мерити и нематеријалним вредностима као што је брига државе и достојанствено сећање на погинуле кроз заштиту ратних меморијала.

Стручне службе надлежног министарства приступиле су крајем 2003. године изради свеобухватне евиденције српских ратних меморијала која се налазе изван територије Републике Србије. Имајући у виду изостанак такве евиденције у претходним деценијама овај задатак показао се као суштински и полазни у циљу прибављања неопходних података и чињеница, као и ради стварања одговарајућих услова за квалитетно, стручно, ефикасно и целисходно спровођење мера заштите на овом сегменту културне баштине. Изузетно велику улогу у том процесу има мрежа завода за заштиту споменика културе, разнородне музејске и архивске институције, научни институти, високошколске установе, као и невладине организације опредељене за стручну бригу о културној баштини. Циљ је био постићи оно што је један од примарних задатака савремене демократске државе – очување културолошког идентитета кроз сталну и стручну бригу о баштини. Богатство културне баштине сведочи о етничкој, културолошкој, језичкој, верској и другим разнородностима ових простора чиме они само добијају на свом значају.

Чинећи велике напоре у циљу надокнађивања онога што је пропуштено и пружања стручне и материјалне помоћи институцијама и организацијама које се баве очувањем културне баштине из ратних периода надлежно министарство је у претходном периоду испуњавало своју законску обавезу, али и допринело подизању свести о важности пружања адекватне заштите а после

вишедеценијског немарног односа према баштини који је довео до тога да се она на почетку XXI века у појединим својим сегментима може сматрати веома угроженом.

С тим у вези, од 2003. године, евидентирано је 550 српских ратних меморијала у четрдесет земаља света. Озбиљан проблем постојао је и око евидентирања и решавања статуса ратних меморијала у земљама бивше Југославије. Наиме, по формирању нових држава постојећи ратни меморијали у бившим југословенским републикама третирају се као ратни меморијали у иностранству. Дипломатско конзуларна представништва Републике Србије су изузетно допринела успостављању ове евиденције, а сарадња између министарства надлежног за послове неговања традиција и мрежом ДКП РС у иностранству је успостављена на завидном нивоу.

Међутим, у Републици Србији прецизна евиденција још увек није успостављена, већ се на основу парцијалних података прикупљених у претходном периоду, претпоставља да на територији Републике Србије постоји између 4.000 и 6.000 ратних меморијала. Успостављање евиденција од стране локалних самоуправа је стога од круцијалног значаја, за добро увремењено планирање даљих корака заштите, као и буџетског планирања.

Утицај који овај пропис производи је свакако позитиван. Позитивни ефекти овог закона првенствено су: свеобухватно регулисање материје која се односи на заштиту, одржавање, уређење и уклањање ратних меморијала, као и усаглашавање са другим позитивним прописима, али и увођење процедура и евиденција чији је циљ побољшање квалитета спровођења активности и спречавање нерационалног трошења средстава.

8. Да ли се законом подржава стварање нових привредних субјеката на тржишту и тржишна конкуренција?

Закон нема директног утицаја на стварање нових привредних субјеката и тржишну конкуренцију.

9. Да ли су све заинтересоване стране имале прилику да се изјасне о закону?

Радна група коју је формирало Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, надлежно за послове неговања традиција ослободилачких ратова Србије и заштиту споменика и спомен-обележја ослободилачких ратова Србије, војних гробова и гробаља бораца, у земљи и иностранству, радила је на изради Нацрта закона о ратним меморијалима. У саставу Радне групе били су представници других министарстава који су преносили ставове својих министарстава у вези са одредбама овог закона, као и представници института које се баве истраживањем историје Србије и Републички завод за заштиту споменика културе.

У складу са чланом 16. Закона о министарствима („Службени гласник РС”, бр. 44/14, 14/15, 54/15, 96/15-др.закон и 62/17) и утврђеним делокругом рада, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања припремило је Нацрта закона о ратним меморијалима.

Одбор за јавне службе Владе Републике Србије донео је дана 30. децембра 2014. године Закључак 05 број: 011–16830/2014, којим је одредио спровођење јавне расправе и усвојио Програм јавне расправе о Нацрту закона о спомен обележјима, чији је назив измењен у Нацрт закона о ратним меморијалима.

Јавна расправа о Нацрту закона спроведена је у периоду од 31. децембра до 20. јануара 2015. године и иста је почела објављивањем текста Нацрта закона

на сајту Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, и на Порталу е-управе.

У јавну расправу о Нацрту закона укључила су се удружења која се баве неговањем традиција ослободилачких ратова Србија, удружења из области борачко-инвалидске заштите као и појединци. Учесници у јавној расправи доставили су примедбе на текст Нацрта закона, поштом и електронским путем.

Сем тога, обављене су непосредне консултације о одредбама Нацрта закона са Министарством правде и Повереником за информације од јавног значаја и заштиту података о личности.

10. Које ће се мере током примене закона предузети да би се постигло оно што се законом предвиђа?

Мерама техничке заштите надлежне установе, Заводи за заштиту споменика културе прописују начин редовног, текућег одржавања, али и све остале активности које представљају инвестиционо одржавање: санацију, реконструкцију, рестаурацију и/или конзервацију за сваки ратни меморијал понаособ. Овако јасно дефинисаним задужењима, у земљи ће бити олакшано разграничење обавеза локалне самоуправе на чијој територији се налази ратни меморијал у погледу текућег одржавања и обавеза надлежног министарства у погледу инвестиционог одржавања и самим тим и планирање трошкова. За ратне меморијале у иностранству одвојене буџетске линије за редовно, текуће одржавање и инвестиционо одржавање поједностављују планирање буџетских средстава надлежног министарства.

Законом се предвиђа доношење подзаконских аката ради ближег уређивања питања из његовог делокруга, у року од шест месеци од дана ступања на снагу закона, и то:

прописа о начину финансирања инвестиционог одржавања и уређења ратних меморијала у Републици Србији; прописа о начину финансирања редовног и инвестиционог одржавања и уређења ратних меморијала у иностранству; прописа о садржини и изгледу евиденција о ратним меморијалима у земљи и иностранству. Организоваће се обуке и информативни састанци са запосленима у органима и организацијама који су задужени за обављање појединих послова утврђених овим законом, материјал ће бити доступан и на интернет страници надлежног министарства и Порталу Е-управе. Ојачаће се капацитети наведених организација кроз организовање заједничких стручних састанака, сарађиваће се са стручним институцијама и утврдиће се начин вођења евиденција.

Образоваће се Савет за неговање традиција ослободилачких ратова Србије ради давања мишљења поводом предлога за уређење и уклањање ратних меморијала.

Савет ће именовати министар надлежан за послове неговања традиција ослободилачких ратова Србије, на период од четири године, и то: једног члана из реда професора историје, на предлог Филозофског факултета Универзитета у Београду, Нишу, Приштини (са седиштем у Косовској Митровици) и Новом Саду; једног члана из реда истакнутих личности из области науке и уметности, на предлог Српске академије науке и уметности; четири члана из реда органа државне управе, од којих два члана на предлог министарства надлежног за неговање традиција ослободилачких ратова Србије, једног члана на предлог министарства надлежног за спољне послове и једног члана на предлог министарства надлежног за послове одбране; једног члана на предлог републичке установе надлежне за заштиту споменика културе. Чланови Савета, из својих редова, бирају председника Савета.

Међуинституционална сарадња по овој проблематици није наилазила на значајније препреке. Законом се само потврђују постојећи видови сарадње и

избегава могућност неангажовања и/или запостаљања реализације обавеза. Мултисекторски приступ је веома значајан ради свеобухватног сагледавања потреба, давања мишљења и иницијатива за унапређење заштите ратних меморијала.

Сарађиваће се са донаторским програмима да би се обезбедило праћење резултата рада као и обезбеђивање средстава за одржавање и уређење ратних меморијала.

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања надлежно је за спровођење овог закона, за његову уједначену примену на територији Републике, као и за надзор и давање мишљења о његовој примени.

ИЗЈАВА О УСКЛАЂЕНОСТИ ПРОПИСА СА ПРОПИСИМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

1. Овлашћени предлагач прописа: *Влада*

Обрађивач: *Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања*

2. Назив прописа

Предлог закона о ратним меморијалима/ The Draft Law on War Memorials

3. Усклађеност прописа с одредбама Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Републике Србије са друге стране („Службени гласник РС”, број 83/08) (у даљем тексту: Споразум), односно с одредбама Прелазног споразума о трговини и трговинским питањима између Европске заједнице, са једне стране, и Републике Србије, са друге стране („Службени гласник РС”, број 83/08) (у даљем тексту: Прелазни споразум):

а) Одредба Споразума и Прелазног споразума која се односе на нормативну саржину прописа, *НЕМА*

б) Прелазни рок за усклађивање законодавства према одредбама Споразума и Прелазног споразума, *НЕМА*

в) Оцена испуњености обавезе које произлазе из наведене одредбе Споразума и Прелазног споразума, *НЕМА*

г) Разлози за делимично испуњавање, односно неиспуњавање обавеза које произлазе из наведене одредбе Споразума и Прелазног споразума, *НЕМА*

д) Веза са Националним програмом за усвајање правних тековина Европске уније *НЕМА*.

4. Усклађеност прописа са прописима Европске уније:

Не постоје релевантни прописи Европске уније са којима је потребно ускладити одредбе Предлога закона о ратним меморијалима.

а) Навођење одредби примарних извора права Европске уније и оцене усклађености са њима, *НЕМА*

б) Навођење секундарних извора права Европске уније и оцене усклађености са њима, *НЕМА*

в) Навођење осталих извора права Европске уније и усклађеност са њима, *НЕМА*

г) Разлози за делимичну усклађеност, односно неусклађеност, *НЕМА*

д) Рок у којем је предвиђено постизање потпуне усклађености прописа са прописима Европске уније *НЕМА*.

5. Уколико не постоје одговарајуће надлежности Европске уније у материји коју регулише пропис, и/или не постоје одговарајући секундарни извори права Европске уније са којима је потребно обезбедити усклађеност, потребно је образложити ту чињеницу. У овом случају, није потребно попуњавати Табелу усклађености прописа. Табелу усклађености није потребно попуњавати и уколико се домаћим прописом не врши пренос одредби секундарног извора права Европске уније већ се искључиво врши примена или спровођење неког захтева који произилази из одредбе секундарног извора права (нпр. Предлогом одлуке о изради стратешке процене утицаја биће спроведена обавеза из члана 4. Директиве 2001/42/ЕЗ, али се не врши и пренос те одредбе директиве). /

6. Да ли су претходно наведени извори права Европске уније преведени на српски језик? /

7. Да ли је пропис преведен на неки службени језик Европске уније? *НИЈЕ*
8. Учешће консултаната у изради прописа и њихово мишљење о усклађености /